METROPOOLREGIO
ROTTERDAM DEN HAAG

Werkprogramma Economisch Vestigingsklimaat

Metropoolregio Rotterdam Den Haag

Januari 2015

INHOUD

1. Inleiding **3**

1.1 Samenwerken in de MRDH 3

1.2 De MRDH in het regionale speelveld 4

1.3 Samenwerking Rijk en Europa 4

1.4 Opbouw werkprogramma 4

2. Strategische thema's **7**

3. Uitwerking van de werkvelden **11**

4. Organisatie, financiën en monitoring **23**

4.1 Organisatie 23

4.2 Financiën 23

4.3 Monitoring 23

Bijlage: gemeentelijke inzet uitvoering Werkprogramma Economisch Vestigingsklimaat **25**

1. Inleiding

In 2014 hebben de 24 gemeenteraden in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) de Agenda Economisch Vestigingsklimaat MRDH (AEV) vastgesteld. Deze meerjarige economische agenda is vertaald in voorliggend werkprogramma voor 2015. Dit werkprogramma is tot stand gekomen in nauwe samenspraak met de MRDH-gemeenten. In dit werkprogramma zijn de in het najaar van 2014 ontvangen gemeentelijke zienswijzen op de AEV verwerkt, evenals de input die door de 24 wethouders economie in de ronde individuele gesprekken in de zomer van 2014 is gegeven. Uitgangspunt van het werkprogramma is om waar mogelijk bestaande gemeentelijke agenda's te verbinden om zo de gebundelde uitvoeringskracht van de 24 gemeenten ten behoeve van de economische concurrentiekracht van onze regio in te kunnen zetten.

Dit werkprogramma zal worden besproken tijdens de eerste vergadering van de Bestuurscommissie Economisch Vestigingsklimaat. Gedurende het jaar zal aan de bestuurscommissie over de voortgang worden gerapporteerd. Begin 2016 wordt er een geactualiseerd werkprogramma aan de bestuurscommissie voorgelegd.

1.1 Samenwerken in de MRDH

We staan aan het begin van een nieuwe manier van samenwerken in metropoolverband. Centrale uitdaging is om de lokale agenda's van de deelnemende gemeenten en de gezamenlijke regionale agenda op metropoolschaal goed aan elkaar te koppelen. Niet alleen vanuit in de inhoud, maar ook in de uitvoering. Dat vraagt om een dynamisch samenspel tussen de gemeentelijke organisaties en de MRDH-organisatie. De gemeentelijke afdelingen economie en de MRDH-organisatie werken als één team samen aan het versterken van de economie. Dat willen we op een slimme manier organiseren, Iedereen werkt mee vanuit zijn eigen rol, verantwoordelijkheid en organisatie, vanuit een gemeenschappelijke agenda en in nauwe interactie met elkaar. Mede om die reden is dit werkprogramma een dynamisch document. Het wordt na vaststelling verder uitgewerkt door de medewerkers van de MRDH, in nauwe samenwerking met de MRDH-gemeenten. Zo zorgen we ervoor dat we flexibel kunnen inspelen op nieuwe ontwikkelingen en kunnen we onze nieuwe manier van regionaal samenwerken testen en verder ontwikkelen in de praktijk.

Daarbij hoort ook dat we de komende periode met elkaar scherp bezien in welke onderlinge rolverhouding de MRDH-organisatie, de betrokken gemeenten en overige relevante partijen met de opgaven aan de slag gaan. Daarbij zijn verschillende rollen te onderscheiden. Al naar gelang de aard van de opgave en de fase waarin de opgave zich bevindt kunnen deze rollen worden vervuld door een van de betrokken partijen. Zo ontstaat een dynamisch en open proces van samenwerking tussen de MRDH-organisatie, de deelnemende gemeenten en overige betrokken partijen.

Rollen die de MRDH-organisatie <u>kan</u> vervullen:

- Aanjager: het signaleren van nieuwe ontwikkelingen en kansen voor samenwerking
- Kennisdeler en verbinder: om verbindingen en opschaling van initiatieven te bevorderen
- Gesprekspartner: namens 24 gemeenten met externe partijen en andere overheden
- Sparringpartner: kansen voor verbinding tussen initiatieven
- Regisseur: regie om tot (bestuurlijke) afstemming in beleid en realisatie te komen
- Opdrachtgever: (mede-)opdrachtgever van regionale uitvoeringsorganisaties
- (Co-)financier: cofinancier van concrete initiatieven en projecten
- Procesbegeleider: begeleiden van complexe regionale samenwerkingsprocessen

1.2 De MRDH in het regionale speelveld

Met de komst van de MRDH verenigen de twee grootste stedelijke regio's in de zuidelijke Randstad zich in één bestuurlijk en ambtelijk netwerk. Daarmee wordt binnen het publieke speelveld de bestuurlijke samenwerking aanmerkelijk versterkt en een belangrijke bijdrage geleverd aan vermindering van bestuurlijke drukte binnen de zuidelijke Randstad.

De MRDH wil nauw samenwerking met de overige partijen die werken aan versterking van de economie in de zuidelijke Randstad, in het bijzonder de provincie Zuid-Holland, de omliggende gemeenten en regio's én met kennisinstellingen en bedrijfsleven binnen en buiten de metropoolregio. Waar voorheen agenda's soms langs elkaar heen en in onvoldoende samenhang tot stand kwamen, is het de expliciete ambitie en inzet van de MRDH om deze agenda's aanvullend en wederzijds versterkend te ontwikkelen en zoveel mogelijk te integreren én in onderlinge samenhang uit te voeren.

Daarbij vraagt versterking van de triple helix op de schaal van de zuidelijke Randstad als geheel om aandacht. Op het niveau van de verschillende clusters is de triple helix georganiseerd binnen de verschillende clusterorganisaties (zoals Medical Delta, het Maritieme cluster, Clean Tech Delta, The Hague Security Delta, Greenportcluster). Het bestaan van deze verschillende triple helix verbanden illustreert de sterke economische diversiteit van deze regio.

Daarnaast is er behoefte aan versterking van de triple helix samenwerking op de schaal van de zuidelijke Randstad als geheel. Hiervoor is de EPZ (Economische Programmaraad Zuidvleugel) in het leven geroepen. Hierin zijn alle grote spelers binnen het economisch domein vanuit overheid, kennis en bedrijfsleven op bestuurlijk/voorzittersniveau vertegenwoordigd. In de EPZ voeren de deelnemende partijen het gesprek en maken zij afspraken over gezamenlijke economische opgaven waar alle clusters en deelregio's binnen de zuidelijke Randstad mee te maken hebben. Deze gezamenlijke opgaven zijn beschreven in de agenda van de EPZ, Koers2020. De opgaven uit deze agenda zijn geïntegreerd in voorliggend werkprogramma, waarmee de uitvoeringskracht van de gemeenten in de MRDH ook ingezet wordt ten behoeve van de doelstellingen uit Koers2020. In de concrete uitwerking van de werkvelden verderop in dit werkprogramma staat steeds expliciet de link met Koers2020 vermeld.

1.3 Samenwerking Rijk en Europa

Aansluiting van de strategische agenda's op regionaal, nationaal en Europees niveau is van groot belang. Juist door in samenhang te werken aan gemeenschappelijke uitdagingen kan uiteindelijk succes bereikt worden. De gemeenten in de MRDH werken al op veel onderwerpen en in wisselende samenstelling samen met de provincie, het rijk en Europa. Dit gaat de MRDH niet over doen. Op enkele gebieden zoekt de MRDH wel direct contact met andere overheden. Met betrekking tot de Agenda Stad is de MRDH gesprekpartner van het rijk, en levert input voor de invulling en uitvoering hiervan. Op het gebied van werklocaties en ruimtelijk-economische structuur is de MRDH gesprekspartner van de provincie Zuid-Holland. Daar waar projecten binnen het Operationele Programma Kansen voor West II bijdragen aan de realisatie van dit werkprogramma, kan de MRDH mogelijk ook als project partner optreden.

1.4 Opbouw werkprogramma

Dit werkprogramma EV is de concrete uitwerking van de Agenda Economisch Vestigingsklimaat MRDH (AEV). Net als de AEV is dit werkprogramma opgebouwd langs twee lijnen: [1] algemene, globale economische trends en [2] concrete werkvelden waarop acties worden ontplooid. De

samenhang tussen de trends, de hieruit afgeleide strategische opdrachten en de werkvelden is hieronder schematisch weergegeven.

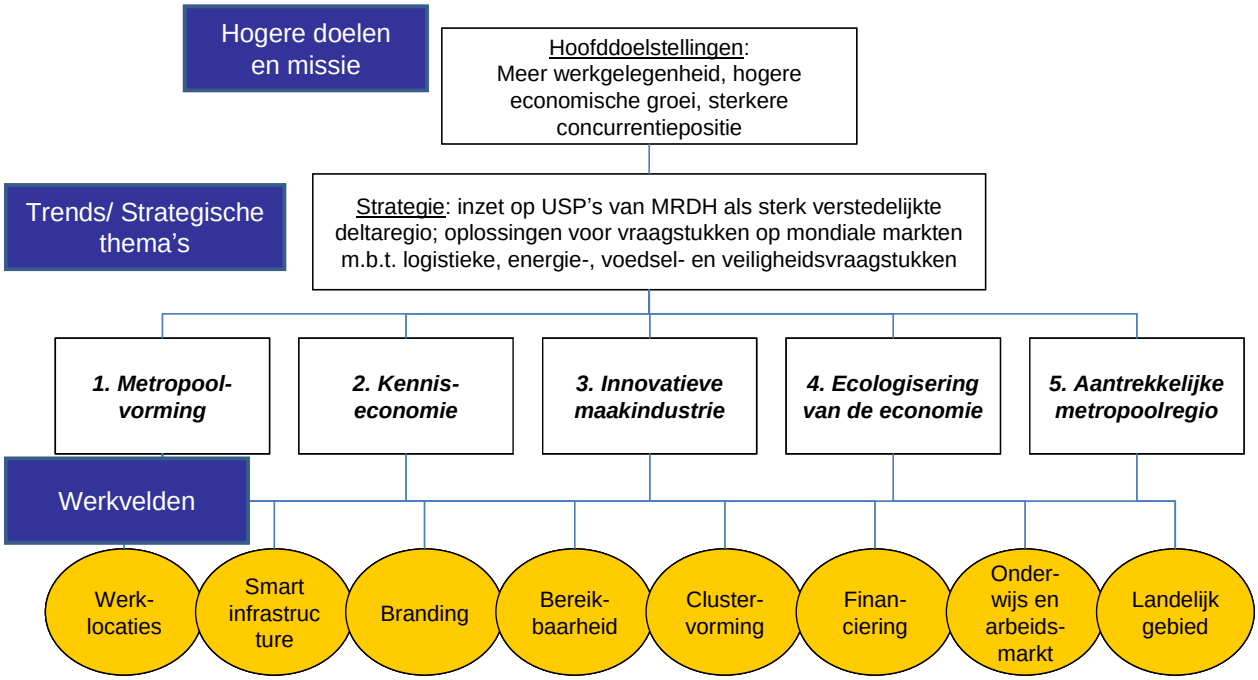

De *hogere doelen* van de MRDH zijn gelegen in meer werkgelegenheid, hogere economische groei en behoud van de internationale concurrentiepositie. Met de missie is de strategie op hoofdlijnen aangegeven hoe deze doelen te bereiken. De *economische trends* vormen vervolgens de context waarin de AEV uitgevoerd wordt. Deze vijf trends zijn metropoolvorming, het toenemend belang van kennisontwikkeling in de economie, de opkomst van de nieuwe maakindustrie, ecologisering van de economie en het toenemende belang van aantrekkelijk stedelijk leven voor de economie. Deze trends zijn in de Agenda Economisch Vestigingsklimaat uitgebreid geduid. Per trend is een ambitie voor de MRDH geformuleerd. Dit zijn de strategische economische doelen van de MRDH die de langjarige, inhoudelijke richting bepalen waaraan met de acties die binnen de verschillende werkvelden uitvoering wordt gegeven. Hiertoe is voor elk werkveld een set van strategische opdrachten geformuleerd. In de vorm van aandachtspunten en specifieke strategische opdrachten.

De concrete acties voor het jaar 2015 zijn uitgewerkt in acht *werkvelden*. Op het niveau van de werkvelden zijn de operationele doelen van de MRDH geformuleerd. Op dit niveau zijn ook de activiteiten die door de MRDH (organisatie en gemeenten) in het komende jaar worden ondernomen en welke middelen hiervoor ingezet zullen door de MRDH organisatie omschreven. De acht werkvelden waarop de MRDH in 2015 acties onderneemt zijn:

1. Werklocaties
2. Smart infrastructure
3. Branding
4. Bereikbaarheid
5. Clustervorming
6. Financiering
7. Onderwijs en arbeidsmarkt
8. Nieuwe economische dragers metropolitane landschappen

In hoofdstuk 2 zijn eerst de trends uitgewerkt, met daarin waar relevant per werkveld een doorvertaling van de ambitie, in een concrete opdracht. Daarna zijn per werkveld de concrete activiteiten voor het jaar 2015 weergegeven.

In hoofdstuk 3 wordt inzicht gegeven in de organisatie van het werkprogramma, de financiële aspecten en de wijze van monitoring.

Leeswijzer
Organisatie en financiën zijn in voorliggend concept nog beperkt uitgewerkt. Op dit moment worden gesprekken gevoerd met de gemeentesecretarissen van de betrokken gemeenten over de inzet van gemeentelijke capaciteit voor de uitvoering van het werkprogramma, op basis van gemeentelijke prioriteiten in het eigen economisch beleid en de aanwezige capaciteit en kennis in de gemeenten.. Daarover worden de komende werken ook gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van de afdelingen economie van de deelnemende gemeenten, onder meer tijdens de werksessie op 9 december a.s.

2. Strategische thema's

Thema 1: Metropoolvorming
Ambitie AEV: Meer agglomeratiekracht met behoud van de voordelen van de meerkernige stedelijke structuur.

Agglomeratiekracht organiseren en agglomeratievoordelen benutten op de schaal van de metropoolregio is een kernpunt in de strategie van de metropoolregio om de doelen te bereiken. De voordelen van een grote stad organiseren in de meerkernige netwerkstructuur van gemeenten in de metropoolregio. Het moet voor gebruikers (ondernemers, werknemers, bezoekers, recreanten, studenten, scholieren etc.) makkelijker en aantrekkelijker worden om de hele regio te benutten. Met de acties binnen de werkvelden wordt ingezet op het verbinden van kwaliteiten, het benutten van complementaire sterktes en het bevorderen van specialisaties waar de hele metropoolregio van profiteert. Bij dit thema hoort ook de opgave om de uitvoeringskracht in de regio te versterken op de schaal van de metropool. Uitgangspunt is "liever één keer goed voor de hele metropool dan op verschillende plekken half"; overigens zonder dat dit leiden tot een planmatige, *top down* aanpak. De aanpak is juist gericht op het bieden van ruimte aan, het stimuleren van, het aansluiten op en het versterken van *bottom up* initiatieven.

Thema 2: Kenniseconomie
Ambitie AEV: Meer kennisintensieve bedrijvigheid en kenniswerkers werkzaam in de MRDH.

Concurreren op kennis is een tweede cruciaal element in de overall economische strategie van de metropoolregio. Daarbij gaat het zowel om verdere ontwikkeling van economische activiteiten die primair concurreren op kennis als om de export van kennis zelf en het ontwikkelen van de verdienmodellen die daarbij horen. De werkvelden moeten er aan bijdragen dat de kracht van de regio op dat gebied wordt benut en wordt versterkt. Dat betekent een nauwe samenwerking met de kennisinstellingen (wetenschappelijk, HBO en MBO) aan economisch relevante innovatieve oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken, naast het bieden van een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor kennisinstellingen en kennisintensieve bedrijven in brede zin (locaties, arbeidsmarkt, regelgeving, woonklimaat, voorzieningen). Specifiek gaat het om het versterken van locaties op en rond de Kennis-as (campussen, *innovation districts*, proeftuinen, *smart cities infrastructure*, onderlinge verbindingen), ook ter ondersteuning van (de samenwerking tussen) de kennisinstellingen, in het bijzonder de 3 universiteiten van Leiden, Delft en Erasmus (LDE) en de universiteit van Wageningen (WUR).

Thema 3: Innovatieve maakindustrie
Ambitie AEV: Meer werkgelegenheid en omzet in de high tech en mid tech industrie in de regio

De metropoolregio beschikt over een stevige industriële basis die kansrijk is om te profiteren van ontwikkelingen in de (innovatieve) maakindustrie. Zowel in de high tech (Holland Instrumentation) als in de mid tech (bijvoorbeeld de maritieme maakindustrie) beschikt de regio over een sterke positie. Daarnaast heeft de regio kansen om op het snijvlak van creatieve economie en ontwikkelingen zoals 3D printing, *tech shops* en ICT nieuwe economische activiteiten aan te boren. Deze ontwikkeling is ook interessant vanuit arbeidsmarktperspectief, omdat de vraag naar arbeid voor deze economische activiteiten toekomstgericht mogelijkheden biedt in zowel het hogere (o.a. rond de TU Delft), als het lagere segment (MBO^+ regiobreed). Hieruit komen vragen voort voor onder meer de werkvelden werklocaties en onderwijs-arbeidsmarkt.

Thema 4: Ecologisering van de economie
Ambitie AEV: Transitie naar een grondstof- en energiearme economie

Een groot deel van de (productie-)economie in de metropoolregio is grondstof- en energieintensief (o.a. de topsectoren energie, chemie, logistiek, tuinbouw). Om ook op lange termijn (internationaal) concurrerend te blijven is een transitie naar grondstof- en energiearme productiemethodes en/of productenportfolio's voor deze bedrijven noodzakelijk. De samenwerkende overheden binnen de metropoolregio kunnen op een aantal fronten bijdragen aan de condities die nodig zijn voor bedrijven om deze transitie succesvol door te kunnen maken. De mogelijkheden en bijbehorende aanpak verschillen per cluster variërend van maatregelen in de ruimtelijke sfeer, versterken van de onderliggende infrastructuur (o.a. energie), tot het bieden van experimenteerruimte voor vernieuwende aanpakken, specifieke vraagstukken rond regelgeving of het benutten van de gezamenlijke inkoopkracht van samenwerkende gemeenten (*launching customer*). Elk cluster vraagt om maatwerk, waarbij de haalbaarheid en schaalbaarheid van initiatieven een criterium is voor inzet vanuit de metropoolregio.

Thema 5: Aantrekkelijke metropoolregio
Ambitie AEV: Een hoogwaardiger voorzieningenaanbod

Het gaat bij dit thema in de kern om een aantrekkelijk vestigingsklimaat van de regio in brede zin met focus op het voorzieningenniveau, binnen en buiten het stedelijk gebied. Twee thema's springen er met name uit: [1] groene recreatie en [2] stedelijke leisure en de onderlinge combinatie tussen deze beide thema's. Bij groen en recreatie gaat het om een aantrekkelijk landelijk gebied met de voorzieningen die daarbij horen als het Central Park van de MRDH in brede zin (Hof van Delfland, Voorne-Putten en Duin, Horst & Weide). Bij stedelijk leisure gaat het om aantrekkelijke leisure voorzieningen in het stedelijk gebied met een verzorgingsgebied op de schaal van de metropool. Een specifiek aandachtsgebied binnen dit thema is focus op de quality of life en de internationale kwaliteit daarvan die nodig is om voor internationale kenniswerkers een aantrekkelijke regionaal vestigingsklimaat te bieden.

Hieronder geven we aan welke **strategische opdrachten** uit de thema's en ambities voortvloeien voor de werkvelden.

1. Werklocaties

1. Metropoolvorming:	Aandacht voor het realiseren van juiste hoeveelheid en kwaliteit (ha, m^2) op de juiste plaats – geredeneerd vanuit de vestigingseisen van bedrijven – op de schaal van de MRDH als geheel.
2. Kenniseconomie	Versterken van locaties op en rond de Kennis-as (campussen, *innovation districts*, proeftuinen, onderlinge verbindingen), gekoppeld aan een bredere aanpak voor het verbeteren van vestigingscondities voor kennisinstellingen en kennisintensieve bedrijven.
3. Innovatieve maakindustrie	Aandacht voor de specifieke vestigingscondities voor bedrijven in de innovatieve maakindustrie, zowel binnen het stedelijk gebied in gemengde stedelijke milieus als op bedrijventerreinen.
4. Ecologisering van de economie	-
5. Aantrekkelijke metropoolregio	Aandacht voor leisure, grootschalige detailhandel / funshoppen e.d. en voor behoud van een voldoende aantrekkelijk voorzieningenniveau in kleinere kernen.

2. Smart infrastructure

1. Metropoolvorming	Energie: aandacht voor het "grid" op de schaal van de metropoolregio, waar dat extra kansen biedt op besparing, efficiënte energie-toelevering en –voorziening. Lokale initiatieven koppelen. Smart cities: benutten van kansen van het *smart cities*-concept op de schaal

	en vanuit de specifieke kenmerken van de MRDH als geheel.
2.Kenniseconomie	Energie: Waar dat kansrijk is actief gebruik maken van de kennis van de kennisinstellingen in de MRDH bij versterking van de regionale energie-infrastructuur. Smart cities: Benutten van de kennis bij het regionale bedrijfsleven en kennisinstellingen in MRDH bij ontwikkeling en uitrol smart city strategie
3. Innovatieve maak-industrie	Waar nodig en relevant helpen realiseren van de benodigde infrastructuur om de kansen in de innovatieve maakindustrie te benutten.
4. Ecologisering van de economie	Energie infrastructuur: werken aan een “grid” op de schaal van de metropoolregio, daar waar de MRDH-schaal extra kansen biedt op besparing, efficiënte energie-toelevering en –voorziening. Lokale initiatieven koppelen. Smart cities: PM
5. Aantrekkelijke metropoolregio	-

3. Branding

1.Metropoolvorming	Brand: Het totaal van vestigingskwaliteit binnen de MRDH benutten bij de branding en aandacht voor de samenhang tussen de verschillende sterke merken in de regio. Acquisitieconvenant: organiseren van uitvoeringskracht op de schaal van de metropoolregio door een goede (samen-)werkende regionale acquisitie-architectuur.
2.Kenniseconomie	Specifieke aandacht voor de profilering van de regio als kennisregio.
3.Innovatieve maak-industrie	Specifieke aandacht voor de profilering van de regio als brandpunt van innovatieve maakindustrie
4.Ecologisering van de economie	Positioneren van de regio als vernieuwende regio op het gebied van grondstof- en energievraagstukken.
5.Aantrekkelijke metropoolregio	Het voorzieningenniveau in de MRDH als geheel benutten t.b.v. de internationale en nationale positionering en marketing van de metropoolregio

4. Bereikbaarheid

1.Metropoolvorming	Bij het verbinden van de economische *hotspots* aandacht voor het creëren en benutten van kansen op complementariteit en specialisatie tussen gebieden.
2.Kennisconomie	Inzetten regionale bedrijfsleven en kennisinstellingen in MRDH bij ontwikkeling pilots en proeftuinen voor mobiliteitsvernieuwing Ontsluiting van locaties langs de Kennis-as
3.Innovatieve maak-industrie	-
4.Ecologisering van de economie	Inzetten (regionale) bedrijfsleven en kennisinstellingen bij ontwikkeling pilots en proeftuinen voor duurzame mobiliteit.
5.Aantrekkelijke metropoolregio	Aandacht voor vernieuwende aanpakken t.b.v. behoud / verbetering bereikbaarheid landelijk gebied o.a. proeftuinen mobiliteitsvernieuwing

5. Clustervorming

1.Metropoolvorming	Aandacht voor ruimtelijke clustering van bedrijven, onderwijs en kennis en aandacht voor netwerkvorming en dwarsverbanden (*crossovers*) tussen clusters waar dat tot schaal- en agglomeratievoordelen leidt.
2.Kenniseconomie	Campusstrategie: Meer samenwerking bij investeringen in nieuwe en gebruik van bestaande kennisinfrastructuur / voorzieningen; gezamenlijke initiatieven stimuleren. Innovatie rond maatschappelijke thema’s, in samenwerking met de LDE centers effectieve aanpakken ontwikkelen; daarbij aandacht voor mogelijkheden van innovatief aanbesteden en de gemeentelijke rol.
3.Innovatieve maak-industrie	Benutten en versterken van de kansen en dwarsverbanden op het snijvlak tussen de sterke clusters, maatschappelijke thema’s en de innovatieve maakindustrie.
4.Ecologisering van de economie	Stimuleren van transitie naar grondstoffen- en energiearme productiemethode per cluster. Maatwerk per cluster.

6. Financiering

1.Metropoolvorming	M.n. aandacht voor de financiering van (fysieke) projecten die bijdragen aan benutten van kansen voor complementariteit, specialisatie en het realiseren van agglomeratievoordelen op de schaal van de MRDH.
2.Kenniseconomie	Verbinden van lokale investeringsagenda's om complementariteit tussen campuslocaties op MRDH-schaal te bevorderen
3.Innovatieve maak-industrie	-
4.Ecologisering van de economie	-
5.Aantrekkelijke metropoolregio	-

7. Onderwijs en arbeidsmarkt

1.Metropoolvorming	Vergroten van de macrodoelmatigheid van het (beroeps-)onderwijs in de metropoolregio; bevorderen van specialisatie en complementariteit en ruimtelijke clustering binnen het (beroeps-)onderwijs.
2.Kenniseconomie	Specifieke onderwijs- en arbeidsmarktknelpunten voor de ontwikkeling van de clusters helpen oplossen; bijvoorbeeld door skills gerelateerdheid tussen sectoren te benutten.
3.Innovatieve maak-industrie	Aandacht voor de eisen die de maakindustrie stelt aan de regionale arbeidsmarkt door inzet op specifieke opleidingen, ontwikkeling van curricula, stageplaatsen e.d.
4.Ecologisering van de economie	-
5.Aantrekkelijke metropoolregio	-

8. Economische dragers metropolitane landschappen

1.Metropoolvorming	Bevorderen van samenhang tussen de groene gebieden (Hof van Delfland, Voorne-Putten en Duin-Horst & Weide) in de metropoolregio.
2.Kenniseconomie	-
3.Innovatieve maak-industrie	-
4. Ecologisering van de economie	Biologisch boeren, ambachtelijke productie, streekeigen producten, stadslandbouw PM
5. Aantrekkelijke metropoolregio	Benutten en ontwikkelen van de groene gebieden (Hof van Delfland, Voorne-Putten en Duin-Horst & Weide) in de metropoolregio in hun onderlinge samenhang.

3. Uitwerking van de werkvelden

N.B.: *uren en planning zijn indicatief en worden in hun samenhang nog nader gespecificeerd*

Werkveld 1: Werklocaties

1. Visie Werklocaties Metropoolregio • Visievorming op ruimtelijk-economische ontwikkeling en afstemming met provincie Zuid-Holland hierover • Bestaande visies als uitgangspunt; op korte termijn geen groot nieuw visietraject, verbinden van bestaande visies • Inclusief visie op betekenis van gewenste ontwikkeling van werklocaties voor clustervorming, crossovers • Input voor strategische bereikbaarheidsagenda en vervolgdocumenten	
Resultaat	Gezamenlijke visie op gewenste ontwikkeling van werklocaties om de economische strategie van de MRDH te realiseren
Planning	Gereed juni 2015
Actoren	Gemeenten, provincie, marktpartijen
Uren MRDH	700
Relatie met werkvelden	Clusteraanpak, Bereikbaarheid
EPZ	-
Opmerking	Vernieuwde aanpak met meer aandacht voor de ruimtelijke aspecten van clustervorming en crossovers, daarnaast behoud van de stadsregionale samenwerking op het gebied van platformfunctie en kennisdeling; In 2015 maken we ook afspraken met de provincie over de status van elkaars visies. Dit voorkomt zoveel mogelijk problemen achteraf en zal de omgangsvormen/relatie verbeteren. We betrekken de provincie bij onze visievorming en vice versa.

2. Programmeringsafspraken werklocaties • Afstemming over programmering van bedrijventerreinen, kantoren en detailhandel, met aandacht voor clusters • Kwantitatieve en kwalitatieve programmeringsafspraken, voortbouwend op bestaande afspraken; in nauwe samenspraak met gemeenten • REO-advisering naar en afstemming met provincie Zuid-Holland in nauwe samenspraak met de relevante gemeenten • Realisatiestrategieën- en ondersteuning voor het bereiken van gewenste segmentering, positionering en profilering	
Resultaat	Programmeringsafspraken
Planning	Gereed juli 2015
Actoren	Gemeenten, provincie, marktpartijen
Uren MRDH	700
Relatie met werkvelden	Clusteraanpak, Bereikbaarheid
EPZ	-
Opmerking	We herorganiseren de REO-afstemming binnen de MRDH in logische thematische en geografische verbanden; mede

	afhankelijk van de schaal en scope van de opgave die voorligt (vgl supermarkt vs regionaal bedrijventerrein; vragen om afstemming in andere geografische verbanden)

3. Eén loket voor locatievraagstukken • Eén regionale architectuur voor advisering locatievraagstukken op de schaal van de MRDH • Centraal loket voor bedrijven die willen (her-)vestigen in de MRDH • Doelgroep primair (her-)vestigers vanuit (regionaal) bedrijfsleven	
Resultaat	Aanbevelingen
Planning	Start uiterlijk 2e kwartaal 2015, zo mogelijk 1e kwartaal 2015
Actoren	MRDH, gemeenten, RP, WFIA (Steenworp, Businesspark Haaglanden), IQ
Uren MRDH	300
Relatie met werkvelden	Bereikbaarheid, Branding (acquisitie-loket)
EPZ	-
Opmerking	Steenworp op dit moment bij gemeente Den Haag, daarnaast aandacht voor soortgelijk systeem binnen gemeente Rotterdam (niet regionaal)

Werkveld 2: Smart infrastructure

1. Energie-infrastructuur • In 2020 met de warmterotonde 20 PJ duurzame- en restwarmte produceren. Dit komt overeen met een warmtevraag van 350.000 huishoudens en 1.000 ha glastuinbouw.	
Resultaat	1. Opstellen energievisie/energiekaart en uitvoeringsstrategie voor gebiedsgerichte collectieve warmteoplossingen; 2. Uitvoeren bestuursopdracht c.q. opstellen business case (doen van een tracéstudie, doen van een voorstel voor de organisatie van een Warmtebedrijf, opstellen financieringsstrategie, opstellen van een realisatie strategie) voor cluster West van de Warmterotonde.
Planning	2015
Actoren	1: Programmabureau Warmte Koude Zuid-Holland (WKZH) i.s.m. gemeenten 2: Rotterdam, Den Haag, Westland, Delft, Provincie Zuid-Holland i.s.m. de partners Warmtebedrijf, Westland Infra, Havenbedrijf, Eneco, Eon
Uren MRDH	500
Relatie met werkvelden	Branding
EPZ	Geeft uitvoering aan EPZ-actie 5.1 Financiering en realisatie warmterotonde
Opmerking	Het is van belang dat alle gemeenten nauw betrokken zijn. In het Programmabureau WKZH zijn niet alle gemeenten vertegenwoordigd. Wellicht kan de Stuurgroep Hartverwarmend Haaglanden worden verbreed/opgeschaald. Deze (i.e. de ambtelijke werkgroep) kan dan tevens dienen als platform voor bundeling van initiatieven en delen van kennis op het gebied van warmte/energie in brede zin.

2. Smart Cities • Het concept Smart Cities komt voort uit de enorme ontwikkeling van informatie- en communicatietechnologie en een explosieve groei van het aantal mensen dat in stedelijke regio's woont. • Smart Cities als middel om stedelijke gebieden efficiënter, duurzamer, leefbaarder, concurrerender en veiliger te maken.	
Resultaat	1. Overzicht lopende Smart City-initiatieven binnen MRDH 2. Verkenning mogelijkheden gekoppeld aan aanpak voor de opschaling van kansrijke en cross-sectorale lokale Smart City initiatieven
Planning	2015
Actoren	Gemeenten, Kennisinstellingen, ministerie I&M
Uren MRDH	600
Relatie met werkvelden	Branding
EPZ	-
Opmerking	Diverse gemeenten zijn (zeer) actief op het thema Smart Cities. Het gaat om een zeer breed werkterrein: energie, mobiliteit, domotica, zorg, onderwijs, veiligheid, industrie, openbare ruimte, infrastructuur, afval etc. Kenmerkend is dat alle gemeenten in

	de pioniersfase zitten. Er is nog weinig gestructureerd en gedocumenteerd. De MRDH zal de lopende initiatieven in kaart brengen. Daarnaast zal de MRDH mogelijkheden verkennen voor opschaling van en cross-overs tussen initiatieven. Dit gebeurt alleen daar waar dat tot meerwaarde en/of vergroting van de kans op realisatie van initiatieven leidt. Voor bedrijven, kennisinstellingen en ook rijk en Europa zijn samenwerkende gemeenten op het schaalniveau van de MRDH een interessante partner. Het zal noodzakelijk zijn te prioriteren en focus aan te brengen. Voorbeelden: vergroten van de toegankelijkheid van data en verbeteren data-infrastructuur, veiligheidsrisico's 'internet of things (objecten, zoals auto's, koelkasten, machines, verbonden met internet)'. Een en ander moet leiden tot een propositie 'Smart Cities' van/voor de MRDH.

Werkveld 3: Branding

1. Eén gezamenlijk ondersteunend brand voor sterkere internationale profilering	
Resultaat	Regionale branding o.b.v. presentatie sterke merken in samenhang. Breed gedragen en gehanteerd ondersteunend brand voor de regio, vergrootte bekendheid van de regio in zijn samenhang bij bedrijven en werknemers
Aanpak	• Verkrijgen bestuurlijk draagvlak • Werksessies met experts en direct betrokkenen (1e en 2e ring stakeholders) • Opdracht aan brandingbureau voor ontwikkeling regionaal brand en brandingstrategie
Planning	Gereed maart 2015
Actoren	1e ring: Gemeente Rotterdam, Gemeente Den Haag, MRDH, IQ, EPZ 2e ring: RotterdamPartners, WFIA, Den Haag Marketing, HbR, RTM/TH Airport, Westland Marketing, Delft Marketing, Leiden Marketing, DEAL, Medical Delta, Clean Tech Delta, Security Delta, Holland Instrumentation
Uren MRDH	175
Relatie met werkvelden	Alle
EPZ	Geeft uitvoering aan EPZ-actie 1.1 Vergroten van de marketing van de regio
Opmerking	Value propositions IQ gebruiken

2. Regionale uitvoering van brandingstrategie	
Resultaat	Gebruik van regiobrand door alle relevante marketing- en acquisitiepartijen in de regio, niet in de plaats van maar ter ondersteuning en versterking van de bestaande sterke merken
Aanpak	• Ontwikkelen van guidelines voor gebruik door marketing- en acquisitieorganisaties • Ontwikkelen en uitvoeren communicatiestrategie MRDH
Planning	Gereed juli 2015
Actoren	MRDH, IQ, EPZ, RotterdamPartners, WFIA, Den Haag Marketing, Delft Marketing, Westland Marketing (Leiden Marketing, DEAL)
Uren MRDH	175 eenmalig, 2.100 doorlopend (uitvoeren branding- en communicatiestrategie)
Relatie met werkvelden	Alle
EPZ	Geeft uitvoering aan EPZ-actie 1.1 Vergroten van de marketing van de regio
Opmerking	Uitvoering communicatiestrategie reeds begroot bij bedrijfsvoering?

Werkveld 4: Bereikbaarheid

1. Mobiliteitsmanagement economische hotspots	
Resultaat	Plan van aanpak mobiliteitsmanagement economische hotspots van de clusters (modaliteiten: auto, openbaar vervoer, fiets)
Planning	Gereed maart 2015
Actoren	Vervoersautoriteit, bedrijven actief in de mobiliteitsmarkt,
Uren MRDH	600
Relatie met werkvelden	Clusteraanpak, Bereikbaarheid
EPZ	Geeft uitvoering aan EPZ-actie 4.1 De regio optimaal verbonden
Opmerking	Gebruik maken van de expertise van de bestaande initiatieven in de regio zoals de Verkeersonderneming Rotterdam en de Mobiliteitsmakelaar Haaglanden: initiatieven opschalen en verbinden

2a. Aansluiten lokale bereikbaarheidsagenda's op MIRT - Internationale connectiviteit • Versterken internationale connectiviteit als onderdeel van een te ontwikkelen strategie versterken economische toplocaties. • Verbeteren relaties Zuidelijke Randstad met het internationale spoorwegennetwerk. • Beter benutten van de potentie van de luchthavens Schiphol en Rotterdam – The Hague Airport voor de Zuidelijke Randstad. • Beter organiseren ketenintegratie, onder andere gericht op het beter benutten van bestaande infrastructuur. • Verbeteren vervoersstromen Mainport – Greenport; zie ook agendapunt Mainport – Greenport.	
Resultaat	Ontwikkelagenda
Planning	Gereed oktober 2015
Actoren	Vervoersautoriteit, Gemeenten, Provincie Zuid-Holland, Rijk
Uren MRDH	300
Relatie met werkvelden	Vervoersautoriteit, Clusterversterking
EPZ	Geeft uitvoering aan EPZ-actie 4.1 De regio optimaal verbonden
Opmerking	Betreft MIRT-onderzoek

2b. Aansluiten lokale bereikbaarheidsagenda's op MIRT Rotterdam - Den Haag

- Het in kaart brengen van de mogelijkheden om de bereikbaarheidsknelpunten aan te pakken, die naar aanleiding van de Nationale Markt en Capaciteits Analyse (update van 2011) naar voren zijn gekomen in het gebied Den Haag – Rotterdam (focus).
- Waarbij het metropolitaan stedelijk gebied, zoals beschreven is in de Adaptieve Agenda Zuidelijke Randstad, wordt bezien (zoekgebied).
- Waarbij gekeken wordt naar alle modaliteiten.
- Waarbij primair wordt gekeken naar de mogelijkheden die de 4 i's naast investeren (te weten innoveren, informeren, inrichten en in stand houden) kunnen bieden (oplossingsrichtingen).

Resultaat	Aanbevelingen
Planning	Start uiterlijk 2e kwartaal 2015, zo mogelijk 1e kwartaal 2015
Actoren	Vervoersautoriteit (trekkers: Rotterdam en Den Haag), Gemeenten, Provincie Zuid-Holland, Rijk
Uren MRDH	300
Relatie met werkvelden	Vervoersautoriteit
EPZ	Geeft uitvoering aan EPZ-actie 4.1 De regio optimaal verbonden
Opmerking	Betreft MIRT-onderzoek

3. Pilots en proeftuinen mobiliteitsvernieuwing Faciliteren van initiatieven in de markt. Voorbeelden: • Duurzame mobiliteit • Openbaar vervoer landelijk gebied • Stadsdistributie	
Resultaat	Pilots, proeftuinen
Planning	Continu
Actoren	Vervoersautoriteit, Bedrijven actief in de mobiliteitsmarkt, Kennisinstellingen
Uren MRDH	600
Relatie met werkvelden	Bereikbaarheid,
EPZ	-
Opmerking	Uitbouwen initiatief Zuidvleugel

Werkveld 5: Clustervorming

1. Campusstrategie • Samenhangend systeem van campussen in de zuidelijke Randstad/MRDH, als brandpunten voor kennisuitwisseling, kennisintensieve start-ups en doorgroei van startende ondernemingen • Daartoe faciliteren van netwerkvorming en kennisuitwisseling tussen campuslocaties • Afstemming en samenwerking bij bovenregionale voorzieningen en uitwisseling van best practices en planvorming daarover	
Resultaat	Strategie en aanpak voor samenhangend systeem van campussen in de regio
Planning	Gereed juli 2015
Actoren	MRDH, PZH, LDE/Universiteiten, hogescholen, campusorganisaties, bedrijvenverenigingen, clusterorganisaties/ delta's
Uren MRDH	350
Relatie met werkvelden	Werklocaties, Gebieden, Branding, Onderwijs-arbeidsmarkt
EPZ	2.1 Campusstrategie
Opmerking	-

2. Cross-overs en innovatie rond maatschappelijke thema's • Vernieuwende aanpakken voor maatschappelijke thema's (zorg, vergrijzing, gezondheid, energie, afval, veiligheid) • Partijen in de regionale triple helix (bedrijven, kennisinstellingen, financiers, maatschappelijke organisaties) uitdagen om met oplossingen te komen • Win-win: crossovers die leiden tot economische vernieuwing gekoppeld aan bruikbare resultaten voor maatschappelijke vraagstukken	
Resultaat	Plan van aanpak bevorderen innovaties en crossovers tussen clusters als oplossing voor maatschappelijke thema's
Planning	Gereed juli 2015
Actoren	MRDH, gemeenten, universiteiten, hogescholen, studenten, maatschappelijke organisaties, IQ, KvK
Uren MRDH	350
Relatie met werkvelden	Smart infrastructure (smart cities)
EPZ	-
Opmerking	Uitwerken hoe vorm en inhoud te geven aan aanjaagfunctie, welke middelen en instrumenten ter beschikking, (internationaal) best practices verzamelen; inkoopfunctie gemeenten meenemen

3. Opschalen en verbinden lokale en regionale aanpakken clusterversterking • Clusters: clean tech, medisch, security, maritime, greenport/hortitech, vrede & recht, ICT/software • Versterken van de relaties tussen de clusters, waaronder het thema mainport-greenport / (vers-)logistiek • Opschalen van initiatieven met regionale impact naar hoger schaalniveau (ambitie, impact, reikwijdte) • MRDH propositie internationale start-ups / internationaal kennistalent; relatie met de rijksambassadeur / "envoy", die daarmee aan de slag gaat • Verbinden van lokale met regionale initiatieven

Resultaat	Verbonden regionale initiatieven en verbeterde samenwerking
Planning	Gereed december 2015
Actoren	MRDH, gemeenten, clusterorganisaties
Uren MRDH	350
Relatie met werkvelden	Werklocaties
EPZ	-
Opmerking	Uitwerken hoe vorm en inhoud geven aan aanjaagfunctie, welke middelen en instrumenten ter beschikking, (internationaal) best practices verzamelen; inkoopfunctie gemeenten meenemen

4. Verkenning synergie regionale clusterbenadering toerisme • Toerisme belangrijke stuwende sector in regio door internationale bezoekers en bijdrage aan internationaal aantrekkelijk vestigingsklimaat • Verkennen op of en hoe clustervorming (ruimtelijk, combi bedrijfsleven, hogescholen, universiteiten en voorzieningen) op MRDH schaal kan bijdragen aan economische betekenis van deze sector voor de regionale economie	
Resultaat	Verkenning van betekenis regionale clusterbenadering
Planning	Gereed december 2015
Actoren	MRDH, gemeenten, bedrijven, kennisinstellingen, voorzieningen
Uren MRDH	350
Relatie met werkvelden	Werklocaties, Branding, Economie landelijk gebied
EPZ	-
Opmerking	-

Werkveld 6: Financiering

1. Investeringsproposities economische infrastructuur en gebieden • Afstemming en coördinatie investeringsproposities in regio t.b.v. institutionele beleggers (i.s.m. / t.b.v. NII) • Eenduidige interne en externe communicatie over investeringsprioriteiten in de metropoolregio • Investeringskaart MRDH • Living lab nieuwe financieringsvormen	
Resultaat	Bidbook investeringsproposities economische infrastructuur MRDH / Investeringsagenda MRDH
Planning	Oktober 2015
Actoren	MRDH, Gemeenten, PZH, marktpartijen, …
Uren MRDH	300
Relatie met werkvelden	Gebieden, Bereikbaarheid, Smart infrastructure, Clustervorming
EPZ	2.3 Financiering: passend instrumentarium
Opmerking	-

2. Financieringsmogelijkheden MKB • Bundelen en stroomlijnen / in samenhang communiceren gemeentelijke financieringsinstrumenten (starters, MKB etc) • Verkennen aanvullende financieringsmogelijkheden, fondsvorming, keurmerk e.d.; aansluiting op Rijksinitiatieven (Innovatiefonds MKB) • Gericht op het “reguliere” MKB, in aanvulling op financieringsfonds IQ dat zich richt op high tech / innovatieve bedrijven in speerpuntclusters	
Resultaat	Voorstel aanvullende financieringsfaciliteit MKB
Planning	2015
Actoren	MRDH, Gemeenten, IQ (i.vm. netwerk), financiële instellingen
Uren MRDH	150
Relatie met werkvelden	-
EPZ	-
Opmerking	Verkenning en haalbaarheidsstudie laten uitvoeren door externe partij

Werkveld 7: Onderwijs en arbeidsmarkt

1. Vergroten macro-doelmatigheid beroepsopleidingen	
Resultaat	Clustering MBO / HBO / bedrijven: betere ruimtelijke match tussen clusters van bedrijven en onderwijsinstellingen, voorkomen onnodige duplicering onderwijsinfrastructuur
Aanpak	• In kaart brengen huidige onderwijsstructuur (welke opleiding met welke specialisatie zit waar met hoeveel studenten), relateren aan investeringskaarten en clusterkaarten (deze laatste te ontwikkelen ihkv clustervorming) • Ontwikkelen draagvlak en gezamenlijke strategie • Organiseren tafels onderwijs-bedrijfsleven voor toekomstgerichte curriculum-ontwikkeling • Kiezen voor clusters en locaties, inventariseren randvoorwaarden • Opstellen gezamenlijk plan van aanpak voor uitvoering
Planning	2015 doorlopend
Actoren	Gemeenten, onderwijsinstellingen, campusorganisaties (o.a. RDM, TIC, DBC, HSD, GHC, UL FoodCampus)
Uren MRDH	700
Relatie met werkvelden	Werklocaties, Clustervorming, Gebieden, Bereikbaarheid
EPZ	Geeft uitvoering aan EPZ-actie 3.1 – MBO hervorming
Opmerking	-

2. Regiobrede aanpak werk naar werk	
Resultaat	Betere matches werkgevers/werkzoekenden, kleinere instroom WW in bijstand
Aanpak	PM
Planning	2015 doorlopend
Actoren	Gemeenten, MRDH, UWV
Uren MRDH	700
Relatie met werkvelden	Clustervorming, Bereikbaarheid, Financiering
EPZ	Geeft uitvoering aan EPZ-actie 3.2 – arbeidsparticipatie
Opmerking	-

Werkveld 8: Nieuwe economische dragers metropolitane landschappen

1.Visie samenhang groengebied/stad/vestigingsklimaat • Ontwerpend onderzoek hoe de groene kwaliteit van de metropolitane landschappen in de MRDH en hun bijdrage aan / functie als vestigingsmilieu in de regio kan worden versterkt	
Resultaat	Versterken groene kwaliteit als aantrekkelijk vestigingsmilieu (bedrijven, bewoners) en voor bezoekers (vrije-tijdseconomie) Perspectief voor ontwikkeling en beheer groen (in de brede betekenis van het woord)
Planning	Gereed januari 2015 ??
Actoren	MRDH, Landschapstafels, Bedrijven
Uren MRDH	600
Relatie met werkvelden	Gebieden, Branding
EPZ	-
Opmerking	Opdracht aan prominent landschapsarchitect om Perspectief op te stellen. Samenwerking met toonaangevende bedrijven (bijvoorbeeld IKEA, Shell, Philips). Lopende processen sanering recreatieschappen en op poten zetten landschapstafels worden niet doorkruist.

2. Kansenkaart Economie landelijk gebied • Inventariseren en realiseren van pilots en andere initiatieven ter versterking van de economie in het landelijk gebied: lopende initiatieven, recreatie & toerisme, gebruiksverandering (ruimte, gebouwen), streekeigen producten • Omzetten van geïnventariseerde kansen in concrete handelingsperspectieven en pilot projecten	
Resultaat	Kansenkaart
Planning	Gereed juli 2015
Actoren	MRDH, gemeenten
Uren MRDH	1200
Relatie met werkvelden	Werklocaties, Clustervorming (4. toerisme)
EPZ	-
Opmerking	Kansenkaart pilots zal tot actieplan moeten leiden

4. Organisatie, financiën en monitoring

4.1 Organisatie

Net als de totstandkoming van het werkprogramma, wordt ook de uitvoering van dit programma een samenspel tussen de ambtelijke organisatie van de MRDH, de gemeentelijke afdelingen economie en externe partijen.

Rondom de acht werkvelden worden coalities gevormd door gemeenten, kennisinstellingen en andere externe partijen. Deze worden geïniteerd, ondersteund en desgewenst gecoördineerd door de medewerkers EV van de MRDH. Binnen de MRDH zijn vier procesmanagers verantwoordelijk voor de voortgang op en het regionale draagvlak voor de acties die op de acht werkvelden ondernomen worden. Drie inhoudelijke strategische adviseurs en een beleidsadviseur ondersteunen de acties op de werkvelden gericht met kennis en advies.

Begin januari 2015 wordt binnen het nu gevormde MRDH-team een verdeling gemaakt van de te verrichten activiteiten over de verschillende teamleden.
Op basis van de input die onder andere verkregen is tijdens de werksessie met de ambtenaren economie van de 24 gemeenten op 9 december 2014 te Delft worden de gemeenten uit de MRDH benaderd om actief deel te nemen aan de coalities die rond de verschillende werkvelden gevormd worden.
In januari wordt per werkveld door de MRDH en de deelnemende gemeenten een beknopt en actiegericht gezamenlijk plan van aanpak opgesteld worden, en zal bepaald worden welke externe partijen op korte termijn hierop aan moeten sluiten. De in dit werkprogramma geschetste aanpak per werkveld zullen hiervoor als uitgangspunt dienen.

4.2 Financiën

De metropoolregio beschikt voor uitvoering van de Agenda Economisch Vestigingsklimaat over een werkbudget van ca. 3,2 miljoen euro. De financiële middelen van de metropoolregio zullen drie categorieën uitgaven kunnen worden ingezet:

- co-financiering van concrete initiatieven (EFRO, aanjaagmiddelen, startsubsidies, etc.)
- procesgeld (voor bijvoorbeeld werksessies, congressen, onderzoek)
- inhuur externe expertise (onderzoek, evaluatie, communicatie e.d.)

Het werkbudget wordt niet vooraf uitputtend over de werkvelden verdeeld. Dit zou niet logisch zijn, daar we in januari juist per werkveld in coalities van gemeenten onze concrete activiteiten zullen bepalen. Wel wordt per werkveld een budget van honderdduizend euro gereserveerd, als procesgeld. De achthonderdduizend euro is een maximum. Mocht bij een werkveld meer procesgeld nodig blijken te zijn, zal dit ten laste van het procesgeld voor andere werkvelden komen. Dit betekent dat voor inzet op concrete projecten dan een beroep gedaan kan worden op het resterende budget van 2,4 miljoen euro. In het eerste kwartaal van 2015 worden een simpele methodiek en duidelijke criteria voor cofinanciering door de MRDH opgesteld.

4.3 Monitoring

In 2015 wordt een regionale economische monitor ontwikkeld., in samenwerking met de gemeenten, InnovationQuarter en de Economische Programmaraad Zuidvleugel. Deze zal de vorm krijgen van een digitaal “dashboard” met economische kerncijfers van de regio, aansluitend op de in de regio gehanteerde economische clusters. Daarnaast wordt bekeken of een publicatie – naar analogie van

de Brainport Monitor en de Economische Verkenningen Metropoolregio Amsterdam – mogelijk en gewenst is.

Met de monitoring worden twee doelen beoogd. Deze wordt ingezet om externe partijen en gemeenten met cijfers en feiten te ondersteunen in hun dagelijkse werk. Denk hierbij aan de acquisiteurs van InnovationQuarter, de WFIA en Rotterdam Partners, beleidsmakers bij gemeenten, provincie en rijk, onderwijs- en kennisinstellingen en bedrijfsleven. Daarnaast biedt het inzicht in de effecten van de gezamenlijke inzet van gemeenten, bedrijfsleven en kenninstellingen op de economische prestaties van de MRDH. Door dit te monitoren wordt waardevolle informatie verkregen die gebruikt kan worden om activiteiten bij te stellen, aan te scherpen of om inzet anders te richten.

Om deze monitor goed mogelijk te maken moet de MRDH en de gemeenten in 2015 onder meer komen tot een robuuste organisatie van de dataverzameling rondom arbeidsplaatsen, (bedrijfs-)vestigingen (toekomstbeeld: één MRDH bedrijvenregister) en economische ontwikkeling in clusters en sectoren. Aanvankelijk zal gewerkt worden op basis van twee registraties in respectievelijk de Rotterdamse regio en Haaglanden. Voorstel is om Rotterdam en Den Haag een centrale rol te geven bij het opstellen van jaarlijkse werkgelegenheidsmonitor / economische verkenning, waarbij voor steden, regio én voor elke gemeente een deelparagraaf wordt gemaakt. De Economische Programmaraad Zuidvleugel en InnovationQuarter worden hierin nadrukkelijk betrokken. Dit betekent dat door de monitor een groter geografisch gebied gedekt zal worden dan de MRDH – ook de regio’s Leiden en Drechtsteden worden hier dan in meegenomen.

Bijlage: gemeentelijke inzet uitvoering Werkprogramma Economisch Vestigingsklimaat

Werkveld	Meedoen	Meedenken	Meeweten
Werklocaties • Visie Werklocaties Metropoolregio • Programmeringsafspraken werklocaties • Eén loket voor locatievraagstukken	• Barendrecht • Capelle aan den IJssel • Delft • Den Haag • Hellevoetsluis (trekker namens VP) • Krimpen aan den IJssel • Lansingerland • Leidschendam-Voorburg • Ridderkerk • Rijswijk • Rotterdam • Schiedam Westland • Zoetermeer	• Albrandswaard • Krimpen aan den IJssel • Maassluis • Midden-Delfland • Nissewaard • Pijnacker-Nootdorp • Vlaardingen • Wassenaar	• Brielle • Westvoorne
Smart infrastructure • Energiekaart collectieve warmteoplossingen; • Business case cluster West Warmterotonde. • Overzicht Smart City-initiatieven in MRDH • Verkenning opschaling Smart City initiatieven	• Delft • Den Haag • Rotterdam • Westland	• Brielle (VP) • Capelle aan den IJssel • Krimpen aan den IJssel • Lansingerland • Leidschendam-Voorburg • Midden-Delfland • Rijswijk • Schiedam • Vlaardingen • Zoetermeer	• Barendrecht • Hellevoetsluis • Maassluis • Ridderkerk • Westvoorne
Branding • Eén ondersteunend brand • Regionale brandingstrategie • Eén regionaal acquisitieconvenant	• Brielle • Den Haag • Rijswijk • Rotterdam • Westvoorne (VP)	• Albrandswaard • Barendrecht • Delft • Krimpen aan den IJssel • Lansingerland • Maassluis • Ridderkerk • *Schiedam* • Westland • Zoetermeer	• Capelle aan den IJssel • Hellevoetsluis • Leidschendam-Voorburg • Midden-Delfland • Nissewaard • Vlaardingen • Wassenaar • Westland
Bereikbaarheid • Mobiliteitsmanagement economische hotspots • Aansluiten lokale bereikbaarheidsagenda's op MIRT-verkenningen • Proeftuinen mobiliteitsvernieuwing	• Barendrecht • Capelle • Den Haag • Hellevoetsluis • Krimpen aan den IJssel • Lansingerland • Nissewaard • Ridderkerk • Rijswijk • Rotterdam	• Brielle • Leidschendam-Voorburg • Schiedam Vlaardingen	• Albrandswaard • Delft • Maassluis • Midden-Delfland • Westvoorne

Werkveld	Meedoen	Meedenken	Meeweten
	• Schiedam • Westland • Zoetermeer		
Clustervorming • Campusstrategie • Crossovers rond maatschappelijke thema's • Opschalen lokale initiatieven • Verkenning regionaal cluster toerisme	• Capelle aan den IJssel • Delft • Den Haag • Lansingerland • Leidschendam-Voorburg • Nissewaard (VP) • Pijnacker-Nootdorp • Rijswijk • Rotterdam • Schiedam Vlaardingen • Westland • Zoetermeer	• Albrandswaard • Barendrecht • Hellevoetsluis • Krimpen aan den IJssel • Maassluis • Midden-Delfland • Ridderkerk	• Brielle • Wassenaar • Westvoorne
Financiering • Investeringsproposities economische infrastructuur en gebieden • Financieringsmogelijkheden MKB	• Delft • Den Haag • Lansingerland • Rotterdam • Westland	• Midden-Delfland • Schiedam • Vlaardingen • Zoetermeer	• Albrandswaard • Barendrecht • Brielle (VP) • Capelle a/d IJssel • Hellevoetsluis • Krimpen aan den IJssel • Leidschendam-Voorburg • Maassluis • Nissewaard • Ridderkerk • Rijswijk • Westvoorne
Onderwijs en arbeidsmarkt • Clustering onderwijs en bedrijfsleven • Regiobrede aanpak werk naar werk	• Barendrecht • Capelle aan den IJssel • Den Haag • Lansingerland • Leidschendam-Voorburg • Nissewaard (VP) • Ridderkerk • Rotterdam • Schiedam • Vlaardingen • Westland • Zoetermeer	• Brielle • Delft • Hellevoetsluis • Maassluis • Krimpen aan den IJssel • Rijswijk	• Albrandswaard • Midden-Delfland • Westvoorne
Economie landelijk gebied • Visie samenhang groengebied/stad/vestigingsklimaat • Kansenkaart Economie landelijk gebied	• Albrandswaard • Delft • Leidschendam-Voorburg • Midden-Delfland • Pijnacker-Nootdorp • Wassenaar	• Brielle • Den Haag • Lansingerland	• Barendrecht • Capelle aan den IJssel • Hellevoetsluis • Krimpen aan den IJssel • Maassluis • Nissewaard • Ridderkerk

Werkveld	Meedoen	Meedenken	Meeweten
	• Westvoorne (VP)		• Rijswijk • Rotterdam • Schiedam • Vlaardingen • Westland • Zoetermeer